

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 22. listopada 2008.

Esencijalnost Pavlove kristologije

Draga braćo i sestre, u prošlotjednim katehezama razmišljali smo o "obraćenju" svetog Pavla, plod osobnog susreta s Isusom raspetim i uskrsnim i zapitali smo se kakav je bio odnos Apostola naroda sa zemaljskim Isusom. elimo se sada poblie upoznati s naukom o središnjem mjestu Krista uskrsloga u otajstvu spasenja koji nam je on ostavio. On je, naime, kriterij vrednovanja događaja i stvari, cilj svakog napora koji Pavao poduzima da navijesti evanđelje, velika ljubav koja podupire njegove korake na putovima svijeta. Riječ je o Kristu ivom, stvarnom, s točno određenom povijesnom dimenzijom. Za Apostola, Isus Krist nije jednostavno subjekt doktrinarne, moralne ili ideološke poruke, već je iva osoba, protagonist odlučujućeg događaja u povijesti svijeta.

Tko je čitao spise svetoga Pavla zna dobro da on nije bio zaokupljen time da ispriповijeda pojedine događaje iz Isusova ivota, nije poput drugih svetih pisaca išao za tim da napiše "Evanđelje". Njegov je pastoralni i teološki cilj bio toliko okrenut izgrađivanju novonastalih zajednica, da je on spontano bio usredotočen na naviještanje Isusa Krista kao "Gospodina" iva i prisutna među svojim. Otud ta Pavlova karakteristična usredotočenost na ono bitno (esencijalnost) u kristologiji, koji se u obrazlaganju dubine otajstva vodi stalnom i točno određenom brigom: naviještati Isusovu smrt i uskrsnuće kao vrhunac njegova zemaljskog ivota i ishodište kasnijeg razvoja čitave kršćanske teologije. Za Apostola uskrsnuće nije zaseban događaj, odvojen od smrti na kriju: Uskrsli je uvijek onaj koji je, najprije, bio raspet. Stoga, između Onoga koji ivi u slavi i zemaljskog Isusa postoji potpuna spasenjska, a ne samo povijesna, identičnost. Raspeti se nije istopio u Uskrsnom; isti onaj Isus koji je raspet jedno je s Onim koji je sada iv među svojim. To je Pavao shvatio u susretu na putu za Damask: u tome trenutku objavljeno mu je da se Raspetog na Kalvariji ne treba promatrati kao "prokletstvo Boje" (Pnz

21,23), već kao rtvu prinesenu za otkupljenje svijeta.

Apostol s divljenjem razmišlja o skrivenoj tajni Raspetog-Uskrslog i preko trpljenja koja je Krist podnio u svojem čovječstvu (zemaljska dimenzija) uspinje se k onom vječnom postojanju u kojem je On jedno s Ocem (predvremenska dimenzija). "A kada dođe punina vremena", piše on, "odasla Bog Sina svoga: od ene bi rođen, Zakonu podloan da podlonike Zakona otkupi te primimo posinstvo" (Gal 4,4-5). Da bismo shvatili Pavlovu misao o temi Kristove preegzistencije i utjelovljenja treba imati pred očima neke starozavjetne tekstove, koji ističu naglašenu ulogu preegzistentne Mudrosti pri stvaranju svijeta. U tome smislu treba čitati biblijske ulomke poput ovog retka iz Psalma 90: "Prije nego se rodiše bregovi, prije nego postade kopno i krug zemaljski, od vijeka do vijeka, Boe, ti jesi!" (r. 2), odnosno ulomaka poput onoga koji govori o Mudrosti stvarateljici: "Jahve me stvori kao počelo svoga djela, kao najraniji od svojih čina, u pradoba; oblikovana sam još od vječnosti, odiskona, prije nastanka zemlje" (Izr 8,22-23). Sugestivna je također pohvala mudrosti, sadrana u istoimenoj knjizi: "Njena se snaga prostire s jednoga kraja svijeta na drugi i blagotvorno upravlja svemirom" (Mudr 8,1).

U tome shvaćanju je ipak prešutno sadrana također ideja da Mudrost, sišavši u ljudski svijet, moe biti odbačena, s teškim posljedicama po onoga koji je ne sluša (usp. Izr 1,20-32; i apokrif 1 Henok 42). Sveti se Pavao poziva na tu mudrosnu perspektivu kada se priprema sastaviti prve obrise svoje kristologije, poglavito ondje gdje propovijeda da je Krist, "Boja snaga i Boja mudrost" postao za nas "mudrost od Boga, i pravednost, i posvećenje, i otkupljenje" (1 Kor 1,24.30). Ili kada objašnjava da Krist, zajedno s Mudročću, moe biti odbačen prije svega od vlastodraca ovoga svijeta (usp. 1 Kor 2,6-9), tako da se u Bojim planovima moe javiti paradoksalna situacija, u kojoj se mudrost preinačuje u prividnu ludost, upravo kri, koji će se preokrenuti u put spasenja za čitav ljudski rod.

Daljnji razvoj toga mudrosnog ciklusa, u kojem se vidi kako se Mudrost poniava da bi zatim bila uzdignuta usprkos odbacivanju onih koji joj se protive, prikazan je u poznatom himnu sadranom u poslanici Filipljanima (usp. 2,6-11). Velika većina egzegeta se slau u tome da ta perikopa prenosi kompoziciju koja je nastala prije no što je sastavljena poslanica Filipljanima. To nije nevana činjenica, jer to znači da je judeokršćanstvo, još prije svetoga Pavla, vjerovalo u Isusovo boanstvo, koje se shvaćalo i kao Kristovu preegzistenciju "kao trajni lik Boji" i ujedno kao uzdignuće čovjeka Isusa po kojem postaje jednak Bogu kao "Gospodin". Struktura teksta o kojem je riječ moe se podijeliti u tri kitice, koje prikazuju glavne odrednice puta koji je prošao Krist. Njegova preegzistencija, izraena riječima "On, trajni lik Boji, nije se kao plijena drao svoje jednakosti s Bogom" (r. 6) kao da je u opreci sa slijedećom situacijom, koja je izraena suprotnom rečenicom "sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluge" (r. 7), ponizivši samoga sebe "poslušan do smrti, smrti na kriju" (r. 8). Ono što zatim slijedi u tekstu dobro tumači prijedlog "zato" (na grčkom, dio, r. 9), koji objašnjava njegovu proslavu: "Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom" (ondje). Pogađa kontrast između enormnosti silaska prema dolje (kenosis) i kasnije proslave, koja se pojavljuje kao uzdizanje iz okrutne neznatnosti i ponienosti. Treba bez sumnje

isključiti da kenosis, ponienje, sa sobom nosi napuštanje boanstva. Smisao je taj da se Krist odrekao toga da nameće svoj prethodni boanski poloaj i preuzima stanje koje nije imalo a to je stanje sluge. Dakle, Krist nije izgubio neku od svojih boanskih osobina, već preuzima na sebe ono što nije imao, postaje maleni i ponizni sluga. Prema Pavlovu tekstu, poniavanje se na paradoksalan način događa preuzimanjem onoga što nije imao. Kasnija je proslava, na kraju, gotovo spontana posljedica najdubljeg i potresnog značenja ponienja.

Osim poslanice Filipljanima, ima i drugih mjesta u Pavlovoj literaturi gdje su teme preegzistencije i silaska Sina Bojega na zemlju međusobno povezani. Poistovjećivanje Mudrosti i Krista, sa svim svojim kozmičkim i antropološkim posljedicama, nalazimo ponovno u prvoj poslanici Timoteju: "On, očitovan u tijelu, opravdan u Duhu, viđen od anđela, propovijedan među narodima, vjerovan u svijetu, uznesen u slavu" (3,16). Upravo se na tim pretpostavkama moe bolje definirati ulogu Krista kao jedinog posrednika, u pozadini je uvijek jedan te isti Bog Staroga zavjeta (usp. 1 Tim 2,5 u vezi s Iz 43,10-11; 44,6).

Nova i razrađenija formulacija mudrosne kristologije, u Pavlovim spisima, gravitira oko ideje Krista kao "prvorođenca", osobine koja se u poslanici Kološanima (1,15-20) snano ističe kako bi se istaknuo primat nad svim stvarima koji se svejednako odnosi na kozmološki, ekleziološki i eshatološki vidik. Pavlov genij je uspio objediniti to učenje sa sjajnom sintezom primijenjenom na one koji ljube Boga i pozvani su, prema njegovu naumu, "da budu suobličeni slici Sina njegova te da on bude prvorođenac među mnogom braćom" (Rim 8,29).

Dolazi se tako do potpunije faze toga razvoja mudrosne kristologije koju je formulirao Pavao, kada u poslanici Efeanima on ocrta boanski naum spasenja koji je u punini ostvaren u Kristu, u kojem se ostvaruje rekapitulacija svega. Riječ je o divnoj poruci kojoj ćemo se još vratiti. Ovdje ćemo je tek spomenuti, najavljujući da Pavao, u toj poslanici koju resi izvanredna teološka zbijenost, ističe dunost vjernika da odgovori na boansku inicijativu vlastitim pristankom: svi smo pozvani surađivati na ostvarivanju čudesnog plana koji Krista čini glavom Crkve, njegova Tijela, "punine Onoga koji sve u svima ispunja" (Ef 1,23).

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

S radošću pozdravljam drage Hrvate, a na poseban način hodočasnike krčke biskupije s njihovim pastirom Mons. Valterom upanom, pristigle prigodom obilježavanja 1700. obljetnice mučeništva svoga suzaštitnika Svetoga Kvirina, te skupinu vjernika iz Smokvice. Krist Gospodin, koji je središnji i najvaniji lik povijesti svijeta, neka to bude i u ivotu svakoga od vas. Hvaljen Isus i Marija!

©Copyright - Libreria Editrice Vaticana